

V R T E C.

Časopis s podobami za slovensko mladino.

:: S prilogo „Angelček“. ::

Štev. 2.

V Ljubljani, dne 1. februarja 1911.

Leto 41.

Ø ostrem mrazu.

Širna je poljana bela,
v beli halji so goré.
Z gore se v doline sive
vlačijo ves dan megle.

Oj, zverjad uboga v gôri,
zdaj imaš okruten post.
Zajec zmrzlo lubje gloða,
ker ne dá mu hrane gozd.

Ø vas lisica v gosti hodi,
nič ljudi se ne boji.
Øse nevarnosti prezira,
ða le hrane kaj dobi.

Plašne ptičice pod streho
se na tramih stiskajo;
čez slemena pa vetrovi
tulijo in piskajo.

Oj, ti deca v topli koči!
zdaj zahvali ti Boga,
ker imaš tak dobro mater,
ki ti strehe, hrane dá.

Mokriški.

Francek Konoplja.

(Konec)

as veselih počitnic je nastopil. Med vsemi učenci je prinesel Francek Konoplja najboljše izpričevalo z bogatim darilom.

Peterlinovemu očetu so se samega veselja iskrile oči. — „O-o, Francek, ti boš gospod. Ves svet te bo spoznal in se bo čudil tvoji učenosti... Da more imeti otrok tako brihtno glavico!... O-o, Francek, moraš biti gospod!“

Tudi Peterlinova dekla je bila vesela Franckove sreče. Po mehkih lasih ga je božala in se mu je zadovoljno smejala. Potem pa je objela njegovo glavico in je počenila k njemu:

„Vidiš, Francek, takole te imam rada, ker si priden in si v veselje našemu očetu... Ali boš imel tudi ti mene tako rad, kadar boš velik gospod?“

Ničesar ni odgovoril Francek. Le pogledal je deklo s hvaležnimi očmi, in je skril svoj obraz v njeno trdo dlan. Morebiti je jokal solze hvaležnosti, ali pa se je morda spominjal svoje prve mladosti in ubogega očeta v gomili.

Dekla je odšla po svojem opraviilu, Francek pa je stopil k očetu Peterlinu.

„Oče, kaj pa bom delal o počitnicah?“

„Ji, Francek, kaj boš delal? Počival boš, pa mleko boš vozil namesto dekle v mesto. In na pokopališče boš hodil molit, kakor doslej“...

„Bom, oče, vse bom rad.“

Obrnil se je in je šel iz hiše. Na dvorišču je srečal deklo, ko je metala piškom prosa.

„Kam pa, Francek?“

„Molit na očetov grob. Danes sem pozabil, ker smo dobili izpričevala.“ In stekel je Francek na vso sapo proti cerkvi na očetov grob.

Drugo jutro je peljal Francek Konoplja mleko v mesto, popolnoma sam. Drugekrati je šla vedno dekla z njim, in mu je pripovedovala med potjo o tem in onem. Danes pa ni imel Francek nikogar, ki bi mu z dobrohotnimi besedami krajšal pot. Svoje misli je mislil sirotni deček, in prav nič mu ni bilo dolgčas, ko je peljal mlekarski voziček po gladki, samotni cesti.

Tiste lepe besede očeta Peterlina je premišljal: „Francek, ti moraš postati gospod!“ V vroči mladi glavi si je zamislil vso blestečo in bogato prihodnost: Kako se bo vozil v svetli kočiji, kako bo sedel ob polno-obloženi mizi, kako bo prešteval kronce in cekine. In prišli bodo k njemu Peterlinov oče, sivolas starček, s kratkim vivčkom v ustih, pa se bodo smejali njegovemu bogastvu. Gospod Francek Konoplja pa bo posegel po rumenih cekinih in jim jih bo podaril polno pest. — Prišla bo tudi Peterlinova dekla, in se bo jokala pred gospodom Franckom Konopljo, zato ker je Francek tako bogat, a ona taka reva in tako zapuščena. Usmilil se bo gospod Francek jokajoče dekle in jo bo posadil na naslonjač poleg bogato obložene mize. Izbrane besede ji bo govoril in pogostil jo bo, kakor bi bila

njegova rodna mati. Tedaj pa se bo razveselila uboga dekla in se bo smejala gospodu Francku. Kako bo to lepo in prijetno! Oj, da bi bilo!

Take blažene misli je razmišljal Francek Konoplja in je počasi pripeljal v mesto. Bogate in široke ulice z visokimi blestečimi palačami so se odprle mladim očem. Kako so lepe te palače!

Občudoval je Francek s strmečimi očmi vsa visoka in lepa poslopja, in v tistih kratkih trenotkih začudenja se je v Franckovi duši rodila velika misel: „Da bi jaz mogel in znal zidati take hiše!“

Ni šla Francku iz duše ta velika misel. „Učen zidar moram postati! Zidal bom hiše in cerkve, kakršnih še ni kmalu videl svet. Prosil bom očeta, pa me pošljejo v mesto, da se naučim zidarstva.“

Mogočen sklep je dozorel v mladi duši. Noben poulični prizor ni mogel zmotiti veselega dečka v lepih nakanah njegovega bodočega življenja. Mleko je oddal, kakor mu je bilo naročeno, in se je vrnil še z bogatejšimi mislimi proti domu.

„Zidar bom postal. In v Podolju bom sezidal cerkev. Koncem vasi pa bom zgradil palačo, z zlatim slemenom in debelimi, srebrnimi vrati. Peterlinovemu očetu bom podaril palačo, da bodo v veselju in bogastvu preživeli svojo starost.“ . . .

Prišel je Francek na dom in je stopil pred očeta.

„Oče, jaz bi bil rad učen zidar.“

„Ka-aj? . . . Ne, ne, Francek, ti boš velik gospod in ne zidar.“ . . .

Stopile so Francku solze v oči, ker so se mu podrle vse lepe sanje.

„Pa jaz bi tako želel, da postanem učen zidar! Gradil bi cerkve in palače, kakršnih še ni videl svet . . . V mesto pojdem na spomlad in se polotim zidarstva.“

Tako odločne so bile njegove besede in tako samozavestne, da se jim Peterlinov oče ni mogel ustavljati.

„Moj Bog, pa bodi slaven zidar. Pa ne tak navaden zidar, ki bi prenašal opeko, ampak . . . veš, Francek, v gosposko mestno šolo pojdeš in se boš tam učil zidarstva.“

Zarisana je bila Francku pot bodočnosti. V šolo pojde, da se nauči umetnega zidarstva.

IV.

Dva lepa in bogata meseca sta pretekla; s pogumnim srcem in z veselo dušo je odromal Francek Konoplja v mesto, da pohaja šolo. Kakor v Podolju, tako je tudi v mestu bil prvi med prvimi.

Po telesu in umu je rasel, kakor raste vitka konoplja na bujnem polju.

Pri Peterlinovih pa ni bilo veselja ni konca ni kraja, ker se je Francek tako pridno učil. Dekla Peterlinova je slednji dan peljala mleko v mesto in je mimogrede stopila pogledat k Francku.

„Vidiš, Francek, da boš res velik gospod, čeprav misliš, da si berač . . .“

„Stavbnik bom . . . ali veš, kaj je stavbnik?“

„Kako naj vem, ker sem se tako malo in slabo učila v šoli.“

„Veš, cerkve bom zidal in velike palače. To se pravi, jaz jih bom snoval v svojem umu, zidali jih bodo pa drugi.“

„In potem boš tudi v Podolju sezidal novo cerkev, veliko večjo in lepšo.“

„Da, da! In bogato palačo bom zgradil, da boš ti stanovala v njej, ko boš stara in sključena.“

Zasmejal se je Francek, in zasmejala se je dekla, pa odšla. Francek pa se je zatopil v račune in v risbe. — — —

* * *

Francek Konoplja se je učil in učil, dokler ni postal samosvoj gospod.

Ko pa je postal Francek gospod, tedaj so se pričeli zanj zmagoslavni dnevi. Širom dežele ni bilo stavbnika, ki bi bil prekašal Frana Konopljo v razboritosti in marljivosti. Poznat je bil tudi daleč preko mej domače dežele. Najlepše cerkve in najbogatejše palače je gradil on. Po velikih mestih je hodil in se je pomenkoval s cesarji in kralji. Zidal jim je dvore in vile.

Minevala so leta in minila.

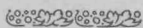
Pripeljal se je nekega solnčnega in čudovitolepega dne inženir Konoplja tudi v vas Podolje. Pred hišo Peterlinovo se je ustavila svetla, s srebrom okovana kočija, in gospod Francek Konoplja je stopil iz nje, da obišče znano in ljubo hišo.

Sivolasi Peterlinov oče je stopil ob palici v vežo in je komaj spoznal visokorastlega gospoda. Tudi Peterlinova dekla — bila je že stara okrog 50 let — je prišla v vežo. Koliko je bilo zdihanja, pozdravljanja in nepopisljive radosti!

Precej drugi dan je prišla v Podolje četa zidarjev. Veliko palačo so pričeli graditi sivemu Peterlinovemu očetu in stari Peterlinovi dekli, da se jima poslade dnevi starosti. Poleg Peterlinove palače pa so zgradili tudi veliko, bajnolepo novo cerkev, da bodo v njej domači gospod župnik brali črne maše za umrlega očeta in mater gospoda Francka Konoplje.

Tako uspe poštenost in marljivost!

A. E.

Za vasjo.

Ej, to je veselje na klancu za vasjo —
tam vidi kipenje se mlade krvi.
Vsa vaška je deca pod gozdom se zbrala,
veselo po klancu drče jim sani.

Drugdrugemu s kepo sneženo v ročici
junaško, ponosno, veselo preti.
To vam je veselje in smeha brez konca,
če kdo se nerodno v sneg mrzli zvali.

Le zdaj se veseli s pošteno zabavo,
vesêli, mladina, brezskrbnih se let.
Saj, ko se postara, nekteri ogreval
jesenski si ude bo v kožuh zapet.

Mokriški

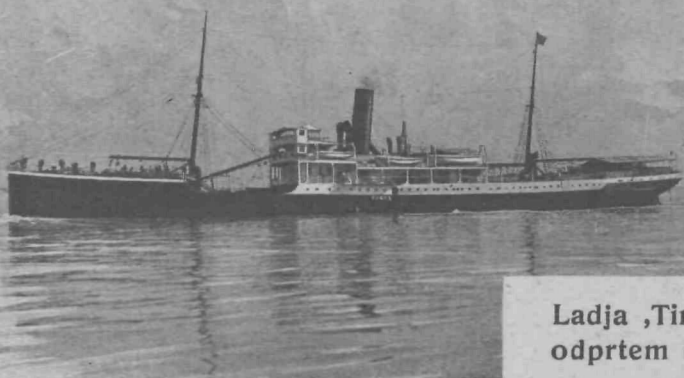
Do Jordana in Nila.

(Nadaljevanje.)

V jutru pred Malim Šmarnom smo imeli prvič stopiti na Sveto zemljo; na zemljo, ki so jo posvetile noge Gospodove. Vsi smo pričakovali s srčnim hrepenenjem onega blaženega trenutka. Zato ono zadnjo noč ni bilo na ladji pravega miru in počitka. Duhovniki so jeli maševati že o polnoči. Ko se je pa jela zaznati na vzhodu jutranja zarja, je bilo že skoro vse pripravljeno za odhod, in naše oči so bile vedno uprte v ono smer, kamor je ladja pogumno rezala valovje.

Polagoma se je res zaznala na obzorju temna črta v jutranjem mraku. Ni pa bilo med nami krika in vika kot na ladji Kolumbovi, ko so zagledali njegovi ljudje suho zemljo ameriško; ampak le pritajeno in skrivnostno je šlo od ust do ust: „Se že vidi Sveta dežela!“

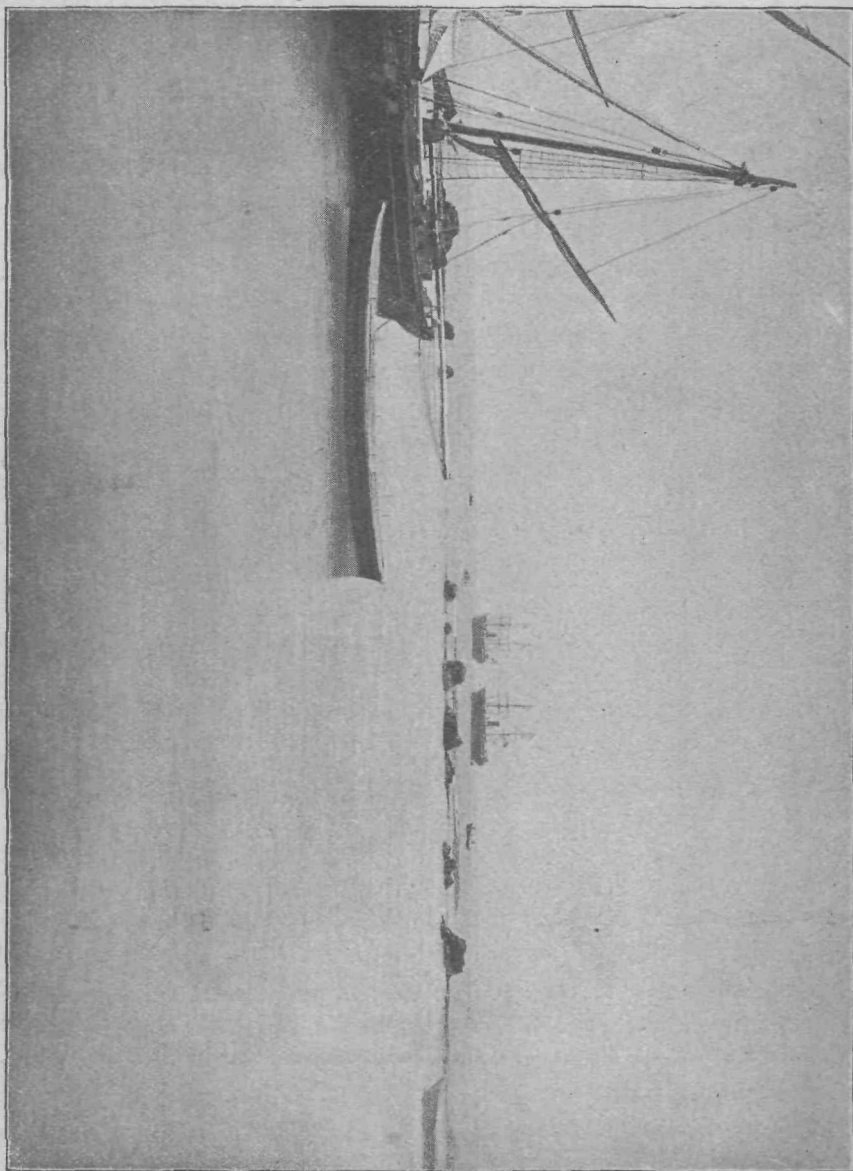
Ladja „Tirol“ na
odprtem morju.

Zatopljenim v sv. čuvstvu so se nam razvijale pred duhom vse vzvišene zgodbe, ki so se vršile na teh tleh v časih Odrešenikovih. Še celo uro smo strmeli nemi in zamišljeni v dvigajoče se obrežje in prikazujoče se gore judovske dežele. Ob šesti jutranji uri pa je obstala ladja pred Jafu, kraljico obrežja Sv. dežele.

Jafa, t. j. „lepa“ v domačem jeziku, zasluži v polnem pomenu to ime. Stoji tik ob morju, v sredi dvignjena kot položen holmček in na obe strani raztegnjena po ravni morski obali. Prav na vrhu vršička pa stoji velika in lepa katoliška cerkev sv. Petra. Z njenega stolpiča nam je vihrala nasproti papeževa rumenobela zastava v ljubezniv pozdrav. Kaj prijetno čuvstvo se poloti katoličana, ko vidi, da kraljuje nad turškim mestom katoliška cerkev, četudi je izmed 40 tisoč prebivalcev samo 5 tisoč katoličanov.

Razen verskih občutkov so pa še druge skrbi tako vplivale na nas, da je bila nad petsto glav broječa družba nenavadno mirna in tiha. Ko smo dohajali v Trstu na našo ladjo, je stala prav tik obrežja. Tu pa je obstala zunaj na morju, dobrih pet minut od obrežja. Toda še preden so vrgli

Pred jafo na morju.

mornarji velikansko sidro v globočino in tako pritrdili ladjo, se je že spustilo od mesta drug za drugim kakih osem čolničkov proti naši ladji. Priveslajo do ladje — in ta prizor! To je vse drug svet, kakor smo ga zapustili v Trstu! V vsakem čolniču do osem Arabcev, močnih in žilavih, rjavo zagorelih, v rdečih fesih (kapah), v širokih hlačah ali v prepasanih haljah

in bosih nog — — Vpitje pa, kot bi bil pravi sodnji dan, in prerivanje, kot bi gorela voda. In tem ljudem naj mi zaupamo svoje življenje in imetje !?

No, pa iz ladje se ne pride tako lahko, kakor se stopi na kolodvoru iz železniškega voza. Gotovo je trpelo skoro eno uro, preden je bilo vse v redu, in so se zibali prvi romarji v arabskem čolničku proti Sv. zemlji. Da je človek le enkrat v čolnu, pa je dobro; noter priti pa se zdi vsakemu težavno, samo Arabcu ne. Z ladje se spuste stopnjice, k stopnjicam pa že pritiščé čolniček. Toda mórski valovi — ti se pa ne dajó ukrotiti, pa ti dvigajo čolniček in ga zopet spuščajo v globino, da je zdaj vštric stopnjic pa takoj zopet čez en meter pod njimi. Toda nič strahu! Dva krepka Arabca te primeta, in ko je čolniček pri stopnjicah, te postavita nanj. Zdaj pa glej, ko se čolnič poniža, da se spraviš v kraj in narediš prostor nasledniku! Srečno so se napolnili čolnički s potniki, in drug za drugim so pluli proti

Jafa.

Jafi. „Arri, garri!“ se je glasilo iz ust Arabcev, ki so se enakomerno in krepko upirali v močna vesla, da so čolnički kar drseli po morskih valovih, toda njih „arri, garri“, se je izpremenil v „bakšiš“ (darilo), še preden smo stopili na suho. Vsak romar se je moral oprostiti s kakim darilom, akoravno je bila ta vožnja že skupno plačana. Kakor je bilo težavno vstopiti v te čolničke, tako pa tudi ni bilo lahko stopiti iz njih. Kadar so se dvignili valovi, je skočil posameznik na breg, Arabec pa mu je podal roko, da ni omahnil vznak.

Vsi smo se izkrcali srečno in odšli skupno po strmi in zaviti ulici v cerkev sv. Petra, kjer smo iz dna hvaležnega srca zapeli zahvalno pesem in prejeli blagoslov z Najsvetejšim.

Cerkev sv. Petra je velika in lepa in ima mnogo oltarjev. Slika velikega oltarja nam predočuje svetopisemsko zgodbo, kako je sv. Peter v Jafi — v tedanjih Jopah — videl v zamaknjenju spuščati se z neba prt

podobno posodo, v kateri so bile vsakovrstne živali in ptice neba, in je slišal glas, da naj vstane, pa naj zakolje in jé te živali. V Jafi še zdaj kažejo hišo Simona strojarja, kjer je dlje časa bival Peter, in tudi ono ploščnato streho kažejo, kjer je videl imenovano prikazen. V Jopah, v sedanji Jafi, je obudil Peter tudi mrtvo Tabito. Tudi njej je posvečena lepa ruska cerkev. S strehe te cerkve smo lepo pregledali vso Jafo in njeno okolico.

Okrog Jafe je bujno rastlinstvo. Vitke palme, košate smokve, sive oljike, posebno pa plemenito pomarančno grmovje. Videl sem v Sv. deželi pomaranče, res debele kot otročja glava. Čudno se nam je pa zdelo, ko smo opazili, da je vsem drevju treba v poletnem času prillivati, kajti ondi od pomladi do zime ne pade kaplja dežja.

Mesto Jafa je jutrovsko mesto, to se pravi: hiše nimajo streh, kakor jih imajo pri nas, ampak so ravne in le toliko nagnjene, da se odteka deževnica ob času deževja. Čudno in zanimivo se mi je zdelo, ko sem prišel dol od ceste pri morju po raznih stopnjicah in strehah naposled v žagred cerkve sv. Petra vrhu mesta. Ulice so polne ljudstva. Vse je živo rdečih pokrivál, kot bi pogledal po njivi rdeče detelje. Med drugimi je bilo opaziti krepke nosače, ki nosijo na svojih ramenih in hrbtih silno težke tovore. Sploh so v Palestini silno močni možakarji; videl sem v Jeruzalemu nosača, oprtanega s toliko omaro, da so je bile polne precejšnje ulice.

Ko smo se v Jafi nekoliko odpočili in dobro pokrepčali, smo jo udarili med pisano množico na kolodvor. Vročina — akoravno je bil 7. september — je bila skoraj hujša kot pri nas o sv. Jakobu. Ob poludvanajstih (na Kranjskem je bilo tedaj četrť na enajst) je otožno zatulil naš železniški stroj v znamenje, da nas potegne v Jeruzalem. Dobro jo je pobiral po jafski okolici. Opazovali smo bujno jutrovsko rastlinstvo. Toda ne mislite, da nam je bilo bolj všeč kot naše domače. Nikakor ne! Sosebno še zato ne, ker pod drevjem in grmičem ni naših zelenih trat, ampak sama prst in pesek. Kolikor dalje in dalje smo se vozili od Jafe, tembolj je postajal svet prazen in zapuščen. Tod — po saronski ravnini — raste sicer spomladi žito in cvetje; toda zdaj je videti le semtertja kako revno strnišče, po katerem se preganjajo črede kozličev in ovac, ali pa se zibljejo karavane velblodov.

Od Jafe do Jeruzalema je 87 kilometrov. Te predirja „črni konjič“ v dobrih štirih urah. Sredi pota se jame svet vzdigovati, in železnica jo zavije v dolinico in se vije dalje iz doline v dolino in se vzpenja više in više, dokler ne doseže v Jeruzalemu 800 metrov višine nad morjem.

Toda, ako pravim, da se vije vlak iz dolinice v dolinico, si ne smeš misliti dolinic ljubeznivih in prijetnih, kot so pri nas. Te judovske dolinice so bile tedaj brez vsake kaplje vode; pač pa je kazalo debelo kamenje po strugi, da divja ob času deževja tod močen hudournik. Tudi travnikov in drevja iščeš zastonj v teh dolinicah; le revno grmičje, posamezne oljike in smokve in semtertja na tleh ležeče trtje s sladkim grozrdjem, ki ga pa ponujajo tako umazani otroci ali ženske, da se ti gabi vzeti ga v roko ali djati v usta.

Da, bližali so se nam otroci, kadar je obstal vlak na postajah. Toda to niso bili naši prijazni in ljubki otroci — to je revna, siromašno oblečena, sestradena otročad, ki se deloma klati s svojimi starši od kraja do kraja po teh pustinjah, ali pa prebiva po siromašnih vaseh, ki so silno redko nasejane po teh goličavah. Judovska vas, ki čepi tuintam katera v golem skalovju, se komaj razloči od okolice, kjer stoji. Sivo je kamenje, siva je prst, siva je hiša od vrha do tal; strehe nima, oken nima, le vhodi v hiše so kot nekakšne votline v skalo.

Kako prijazne so pa naše bele hiše, obdane z rodovitnim sadnim drevjem, ki ljubko cvetè spomladi; ki z zeleno senco hladi poleti in se klanja bogatega sadu jeseni! Kako ljubke so pa naše zelene trate okrog našega domovja! Kako srečni so naši otročiči, ki bivajo v prijaznih, z vsakovrstnimi prelepimi podobami okrašenih hišah; ki se igrajo po zelenih tratah in plezajo po gostem vejevju sadovpolnega drevja.

Na vas in na vašo srečo, dragi mali, sem mislil, ko sem gledal te zapuščene otroke v njihovi zamazani obleki, kako so stegovali suhe in zagorele roke proti nam in prosili: „Bakšiš, bakšiš!“

Ali naj je to res dežela, po kateri se cedi mleko in med? — Tako smo se izpraševali in pričakovali, da se nam vendar odpre lepši svet. Toda zaman smo pričakovali: za golimi gorskimi grebeni spet kamenito gorovje — tja do Jeruzalema. Oj, to gorovje in hribovje okrog Jeruzalema pač glasno kliče iz veka v vek: „Njegova kri je prišla nad nas in nad naše otroke!“ —

Toda vkljub tej naravni zapuščenosti je Sv. dežela in mesto Jeruzalem najznamenitejši kraj na svetu. Po teh krajih hrepeni srce vsakega kristjana. Tudi nam je koprnelo srce in utripalo temhitreje, čimbolj smo se bližali svetemu mestu. Kar zagledamo pred seboj veliko hišo: zavod Boromejk — iz okna nam pa mahlja z obema rokama z robci v pozdrav neka nuna; na drugi strani pa zopet drugi — dve Slovenki, ki tako prisrčno pozdravljata svoje došle rojake . . .

Na kolodvor v Jeruzalemu zavozimo! Vsi naši rojaki so prihiteli semkaj, da nas sprejmejo in nam stisnejo roke. Iz Jeruzalema je prišel vodja avstrijskega gostišča, dr. Ehrlich, koroški Slovenec, potem dr. Zore, naš kranjski rojak; iz vroče Kahiré je prihitel P. Benigen Snoj, da pozdravi pri božjem grobu prvo slovensko romarsko karavano v našem domačem jeziku; dol iz prijaznega Nazareta pa je prispel naš rojak Fr. Vilibald Belec, usmiljeni brat, doma iz Šentvida nad Ljubljano. Dà, na tujem na tako svetih krajih vzplamti šele z vso silo ljubezen do rodni bratov po veri in jeziku. Kako drago in prijetno nam je bilo slišati svoje rojake, ko so nam razlagali in pojasnjevali v domačih glasih zgodbe svetih krajev.

Po preprijaznem pozdravu in sprejemu se je uredila naša romarska procesija. Naprej naša romarska zastava sv. Cirila in Metoda, za njo zastava tržaške Marijine družbe, potem petere romarske skupine s svojimi križi, na sredi izprevoda so pa mladeniči, obdani od duhovščine, nesli kip Marije Device. —

V mesto Kristusovega trpljenja gremo. — Zato se oglasi prav primerno najprej pesem:

Daj mi, Jezus, da žalujem,
smrt, trpljenje objokujem,
ki ga, Jagnje, si prestal,
grehe zbrisal, milost dal.

Potem pête litanije Matere božje z odpevom: „Marija, k Tebi uboge reve . . .“ Ko pa se približamo cerkvi božjega groba, pa zadoni ona veličastna velikonočna:

Skalovje groba se razgrne,
in pečat se odtrga preč,
Zveličar naš od smrti vstane,
v kamenitem grobu ni ga več.
Iz groba zmage gre častit!
obdaja ga nebeški svit. Aleluja.

S svetim strahom in največjim spoštovanjem vstopimo v starodavno in častiljivo cerkev božjega groba in poklekemo pred vhodom kapele groba Gospodovega. Tu pozdravi — prvikrat v slovenskem jeziku — slovenske romarje P. Benigen, odzdravi mu pa in srčno pozdravi ta najsvetejši kraj na zemlji naš romarski vodja, urednik Janez Kalan.

Nato pa privre iz ganjenih src slovenska zahvalna pesem. Razlegala se je prvikrat, odkar stoji svet, po mogočni kupoli nad kapelo božjega groba. In potem še ona:

Zveličar gre iz groba.
Ob moč je smrt trohnoba!
Velikonočno Jagnje bil,
je za nas drago kri prelil. Aleluja.

Potem se pa odpravimo, trudni od dolgotrajne morske vožnje — ki nas je tako prevzela, da se nam je zdelo: še na suhem se nam gibljejo tla pod nogami — v določena gostišča, kjer smo bili sprejeti kot domačini. Da, sveta vera nas brati! Mrko so nas gledali Rusi, naši bratje po jeziku, a slovesno nam zvonili katoliški Nemci; z odprtimi rokami so nas sprejemali katoliški Lahi in Francozje pod svojo streho. Ne jezik, ampak vera v istega Očeta in istega Odrešenika nas dela brate in sestre.

Postajali so ljudje in se zbrali v gručah, ko je došel naš izprevod med mogočnim zvonjenjem na Sionu do mestnih vrat. Pri avstrijski pošti nam je zavihrala v pozdrav velikanska cesarska zastava; pred cerkvijo božjega groba pa nas je obsula cela tolpa nadležnih beračev, ki so v vseh glasovnih načinih klicali svoj vsiljivi „bakšiš, bakšiš“, nam molé nasproti prav velike posode za miloščino.

Seveda se jim to ni sponeslo. Kdo bo neki obstajal v izprevodu polnih rok prtljage in polnega srca najsvetejših občutkov, pa iskal drobiža za nadležnega in zanemarjenega berača, ki je prišel od kdovekod nalašč zato, da obere usmiljenega, toda nevednega romarja?

(Dalje prih.)

Iz mojih detinskih dni.

Pripoveduje Anton Antonov.

1. Kako sem prebil božične praznike.

ajprej vam moram povedati, da sem tudi jaz imel mamico in ateja, kakor ju imate še najbrže tudi vi, mali čitatelji in čitateljice.

Pa ne samo to. Tudi dve sestrici in dva bratca sem imel. Nas vse pa je nadzorovalo in varovalo skrbno oko naše ljube babice, kadar ni imela draga mamica časa, da bi nas negovala.

Najstarejši izmed naše otročje petorice je bil Francek. Ta je štel takrat trinajst let; za njim Minka, za njo Pepček, za njim Slavka, in najmlajši sem bil jaz, ki sem dobil pri krstu ime Anton, ali kakor so me še takrat nazivali, Tonček.

Dotedaj sem preživel peto leto svojega mladega življenja in prestopil v šestega.

Vsi smo se porodili pod kmečko slamnato streho, ki ni bila ne pre-ubožna in tudi ne prebogata.

Radi smo se imeli vsi, bratje in sestre, čeprav smo se včasih sprli za kako jabolko ali hruško. Pa še preden je bilo sadje v naših sladkosnednih želodčkih, smo si bili že zopet prijatelji.

Nad vse rada sta nas imela naša zlata mamica in atej. Naša babica pa je bila nam vedno za petami, če smo le ušli iz tople sobe v mrzlo zimo; ali pa če smo o poletnem času hodili svojevoljno po cesti. Včasih nas je pokarala strogo, včasih pa rahlo, kakor smo se zagrešili. Vedno pa je to storila iz največje ljubezni in skrbi do nas. Seveda je vsak naš pregrešek razložila tudi naši ljubi mamici in ateju, ki sta nas primerno kaznovala, kakor smo si zaslužili.

Takrat torej, ko sem bil star pet let in sem silil v šestega, se spominjam prvič božičnih praznikov.

Ker so ti prazniki zares lepi in veličastni dnevi, vam hočem povedati, kako sem jih prebil.

Že en teden pred Svetim dnevom je prinesel Francek velike kose papirja iz mesta. Na papirju so bile velike podobe, ki so bile različno pobarvane.

Mama je šla tisti dan v mesto kupovat za praznike, in Francek je šel z njo. Pri tej priliki mu je kupila mama tiste lepe raznobojne podobe, da sestavi iz njih božične jaslice.

Zame je bilo to zares nekaj nad vse zanimivega in vabljivega!

Da mi je Francek dovolil, gledal bi jih bil vedno in neprenehoma. Pa le malo časa sem mogel ogledovati tiste ovce, pastirce, drevesa in drugo. Kajti nesreča je menda tako hotela, da sem mu strgal kar štiri ovce. In od tedaj nisem smel več prijeti za tiste pisane podobe.

Vsi so mu smeli pomagati, ko je izrezoval angelce, pastirce, ovce, kozličke in drevesa; samo jaz se mu nisem smel približati. Le oddaleč sem

smel gledati. Toda otročja radovednost me je vedno bolj in bolj silila k mizi, kjer so stali že nekateri pastirci, in okoli njih se je že paslo nekaj ovac. O, kako bi bil jaz vesel, da bi bil smel prav ob blizu gledati tiste lepe kodraste živalce! Toda strogi Franckovi pogledi so mi kmalu pregnali pregrešno radovednost. Gledal sem le od strani.

Hitro je napredovalo delo pri jaslicah. Vse je bilo že izstriženo, samo potrebnega mahu je bilo še treba za hrib.

Bilo je v četrtek.

„Danes gremo po mah v grič,“ je zapovedal Pepčku in Minki Francek. Celo Slavka ga je izprosila, da je smela z njimi. Samo jaz sem moral ostati doma pri babici in mamici.

Izstrižene pastirce in ovce, svete tri Kralje, Jezuščka, Marijo in sv. Jožefa in vse drugo, kar je potrebno za božične jaslice, pa je spravil Francek na omaro v velik jerbas.

Ker sem bil sedaj jaz gospodar v hiši in ker me je gnala tista čudna radovednost, da vidim od blizu tiste lepe podobe, zlezem na klop. Toda jerbasa nisem dosegel. Bil sem še premajhen. Zlezem s klopi na tla, pa postavim stolček na klop. Spravim se na klop, potem na stolček, a še sem bil za toliko premajhen, da nisam mogel z roko v jerbas. Babice ni bilo takrat v hiši.

O, ko bi le dosegel ta presneti jerbas!

Stegujem se in stegujem, pa ojoj! Pod nogami se mi prevrne stolček, jaz padem za stolčkom, jerbas pa za menoj. Vse priprave se razlete po tleh, mene pa pokrije jerbas.

Tedaj pa vstopi v hišo Francek s Pepčkom, Minko in Slavko.

„Sedaj bo pa po meni,“ si mislim, in nič nisem silil izpod jerbasa.

„Kaj pa je to, babica, pojdite gledat! Vse jaslice so za nič,“ pokliče Francek babico v hišo.

„Kje je pa Tonček,“ vpraša najprvo babica, vstopivši v hišo.

„Ne vem, kje je,“ reče Francek.

Nato me začno iskati, jaz pa sem skesano pričakoval najmanj zadnje ure pod jerbasom.

Slednjič me najde Slavka.

„Tukaj je, tukaj pod jerbasom,“ zakliče veselo Slavka.

Ko me odkrijejo, sem najprej pogledal Francka, kajti njega sem se najbolj bal.

„Le čakaj, vse povem mami in ateju, ti nepridiprav, ti,“ me pokara babica.

Nič niso vprašali, če sem jaz napravil to grozno škodo, ampak kar obsodili so me. To me je tako užalilo, da sem začel prav glasno jokati, in strašno debele solze so se mi udrle po licu.

S svojim strašanskim jokom sem privabil še mamico in ateja v hišo. Tedaj je bilo šele joj, tedaj!

Vsi so me tožili. Nihče me ni zagovarjal. Vedel sem dobro, da grehu sledi kazen. Zato pa sem stekel v mamino okrilje. In, to je pomagalo.

Malo hudih pokaranj in nevihta je pojenjala. Jaz sem ustavil svoj jok, Francek je pobral v jerbas raztresene podobe, in pričelo se je zopet z delom pri jaslicah.

Vendar me je pa doletela kazen za moj greh. Sedaj niti na tleh pri peči nisem smel več opazovati in gledati, kako se sestavljajo jaslice. V kot na peč sem moral iti. Kako bridki trenotki! Pa za praznike!

Najbolj me je jezilo, da sme biti Slavka zraven, ki je bila prav malo večja kakor jaz. In tedaj sem si želel, da bi se tudi Slavki pripetila kaka nesreča. Uverjen sem bil, da bi tudi ona morala iti na peč v kot. To je bilo pravzaprav še grše od mene.

Toda tudi ni hotela, pa ni hotela nesreča!

Takrat je mama pekla potice, poprtnjak in beli kruhek, ki sem ga tako rad jedel. Da pa testo lepše vzhaja, ga dene v peharjih na klop okrog peči.

Meni se je pa zdelo na peči prevroče in prepusto. Pepček, Francek, Minka in Slavka so bili vsi prav zaverovani v delo pri jaslicah.

„Kaj, ko bi šel zdajci malo na tla — nihče me ne opazi,“ si mislim in začnem lezti počasi v zapeček, iz zapečka pa na klop. Pa tisti dan sem imel že smolo.

Ko se kobacam iz zapečka na klop, stopim mesto na klop v najboljšo potvico kar z obema nogama. —

Nenavadna mehkota pod nogami me tako zmeša, da zagrmim na dolgo in široko na tla s potvico in s peharjem vred.

Iz strahu in pa vsled bolečin se začnem dreti na vse grlo. Bratca in sestrici prenehajo s svojim delom in hite k meni, pobirat pehar, testo in mene. Mamica prileti iz kuhinje, babica tudi.

„Da le ateja ni, pa je dobro,“ si mislim in se derem še hujše. Pa prišel je tudi ata. Najprvo zve, kaj sem napravil. Nič ni pomagalo, da sem se zatekel k mamici. Kazen mora priti za grehom.

Zavihtel je ata leskovko, in palo je po meni. Jaz pa sem se jokal dalje in dalje.

„Zaprem te v omaro, razposajenost hudobna, če mi le še kaj napraviš,“ mi je zapretil in odšel moj strogi, a dobri oče.

Kakor se vidi, sem bil tisti dan pri vseh domačih v nemilosti. Franckov strogi pogled, očetova kazen in grozita njegova pretnja, da me zapre v omaro, me je popolnoma uničila.

Rad bi bil sedaj imel babico. Ali ona je bila v kuhinji in je pomagala mamici. Nihče me ni maral. Kaj naj počnem? Ne pomišljam dolgo. Vun grem, vun, kjer tako lepo svetí zlato solnčece, in se tako blesketa beli sneg v njegovih žarkih.

Toda smola je smola! Bos vendar ne morem kobacati po snegu. Svojih čevljev si pa še ne znam obuti. Pa moja glavica jo hitro najde in izmisli. Slavkini čizemčki se meni prav podajo — in smuk eno nogo v enega in drugo v drugega! Bratca in sestrici me niso zapazili. Bil je že uspeh tu, in zrastel mi je pogum, da naglo smuknem skozi vrata v vežo. Nikogar ni bilo v veži. Zato sem neovirano prodiral dalje iz veže za hišo.

Takrat je bilo južno vreme. Sneg se je tajal od južnega vetra in toplih solnčnih žarkov, da so stale že cele mlakuže po cesti. Jaz pa sem skakal veselo in brezskrbno po snegu in po mlakužah vsevprek. Pa dolgo ni trajalo to moje radovanje.

Samoobsebi je umevno, da še nisem bil kot petleten junak kdovekaj trden v svojih nožicah. In pa tudi čížemčki sestrice Slavke so mi bili preveliki.

Zato sem bil precej neroden. Pa tudi cesta je bila opolzka, da sem se začetkoma komaj obdržal pokonci. A pozneje sem mislil, da sem se privadil hoji tudi po opolzki cesti, po mlakužah in po belem snežcu.

Komaj sem skončal te svoje misli, že sem telebnil v največjo mlakužo. A jokal tedaj še nisem. Poizkušal sem vstati, a sem se obrnil samo s hrbta na drugo stran, da sem bil še po tej strani moker. Tedaj sem se pa spustil v krik in jok, da je bilo joj! Začutil sem mokroto že tudi po svojem životku, in čížemčki so se tudi že sami kopali v umazani hladni vodi.

Seveda so se bili zbrali na moj krik in vik vsi moji domači na mestu moje grozne nesreče. Babica me je dvignila iz neprostovoljnega kopališča in me nesla v hišo. Od mene pa je kapala umazana voda, po mojih licih pa so kar curkoma lile solze grahove debelosti.

„Na peč s tem paglavcem porednim“, se je glasil očetov ukaz, ko so me preoblekli. Nekaj časa sem še jokal, a naposled, ko me je babica prekrižala, sem zaspal.

Drugi dan je bil petek. V petek pa nisem doživel toliko nezgod in pretrpel toliko kazni. Čez noč je bilo vse pozabljeno. In spet sem bil kot najmlajši otrok ljubljencek vseh svojih domačih. Zopet sem bil med svojima bratcema in sesticama, in smo se skupno igrali.

Jaslice so bile že zgrajene. Tudi jaz sem jih smel gledati od blizu. Dan se je že nagibal proti mraku. Veselo smo skakali po sobi. Nič posebnega se ni dogodilo tisti dan. Če sem jaz katerikrat padel in nekoliko pojokal, to je bila vsa nesreča tisti petek pred Božičem.

Mrak je bil že razpel svoje temne peroti po naši sobi. Mi pa smo zlezli vsi na peč in pričakovali večerje. Ata pa je kleče v zapečku opravljal svojo večerno molitev, v kateri je se gotovo spomnil tudi otročje pe-torice, ki se je gnetla okoli njega.

Po večerji smo molili rožni venec, med katerim sem jaz navadno zas-pal. A samo jaz sem imel to pravico.

Ko sem se prebudil, je bil že svetel dan, sobota, dan pred Svetim večerom.

Po celem svetu je menda navada, da na ta dan vse lepo osnažijo in počedijo.

Tudi pri nas je bilo tako. Mamica, babica, Minka in Slavka so bile na delu. Oče, Francek, Pepček in jaz pa smo bili okoli peči, ali pa na peči.

Vse je moralo biti čisto na dan, ko se rodi mili Jezušček. Vse, mizo, klopi, omaro, okna in table na stenah, vse so pomivale „naše ženske“. Tako je nazival kaj rad moj atej mamico, babico, Minko in Slavko. Mi moški pa se nismo prav nič priteknili tega opravila.

Jaz, in menda tudi Francek in Pepček smo bili zelo zadovoljni in ponosni, da smo samo gledali „naše ženske“ pri njihovem snaženju in pomivanju.

Toda dolgo nisem mogel strpeti, da ne bi posegel tudi jaz „med ženske“.

Skobacam se torej s klopi na tla in jel sem se vrteti med „našimi ženskami“.

Ne vem sicer, iz katerega vzroka sem imel veliko veselje do vode; ali prijetno se mi je zdelo brozgati po njej, pa naj je to bilo v hiši ali pa zunaj.

Mamica je prinesla ravno škaf skoraj vrele vode v hišo in jo postavila za omaro na klop. Niso je še rabili. In dobro je tudi, če se malo shladi. S prevročo vodo se itak ne more nič pomivati. Tako je bilo vse v redu.

Ali jaz bi bil rad prišel do tistega škafa za omaro. Pobrozgal bi malo rad po vodi. Kako je pa prijetno z rokami hrbljati po vodi. In to še posebno, če je gorka. In gorka je, saj se kar kadi iz nje.

S temi mislimi tavam nekaj časa po hiši. Kmalu pa se izgubim za omaro. Nihče se ni zmenil zame. Ker je bila voda preveč vroča, sem se igral s tisto veliko plastjo, ki se je valila iz nje.

Ko tako uživam nekaj časa to svoje veselje, se nagnem raz klop in se uprem z rokami v notranjost škafovo, ki je pa bil prav na kraju klopi. A nisem se dolgo nagibal. Kmalu je bilo mojega veselja konec, in jaz, škaf in voda smo bili pa na tleh. Pa le srečen slučaj in pa moj angelček varih sta me rešila večje nesreče. Lahko bi se bil skopal v dokaj vroči vodi ter se pošteno paril po celem životu. Tako pa me je kazen doletela samo po rokah.

To je bil pa obenem začetek in konec mojim današnjim nezgodam. Kajti sedeti sem moral odslej prav mirno na peči. Samo h kosilu sem smel s peči in pa k večerji — in to šele po večerni molitvi.

Čudno je bilo pa tisti Sveti večer to, da nisem zaspal med molitvijo, da-si smo molili pri nas na ta večer vse tri dele rožnega venca in litanije Matere božje. Vzrok tiči najbrže v tem, ker je stala na mizi velika skleda mlečne kaše, za katero bi bil dal tudi jaz svoje mlado življenje.

To in pa očetovo pripovedovanje, kako lep je Svet večer, me je menda zadrževalo, da se nisem poslužil svoje pravice in da nisem zaspal med molitvijo.

„Atej, ali nocoj celo noč gori,“ vpraša Slavka očeta.

„Da, da, celo noč, in sicer samo to noč v celem letu. To pa zato, ker je Sveta noč; ker se je rodil na to noč naš Zveličar,“ nam je razlagal naš atej.

Verjeli smo vsi, in tajinstvena in božanska se je zdela nam ta sveta noč.

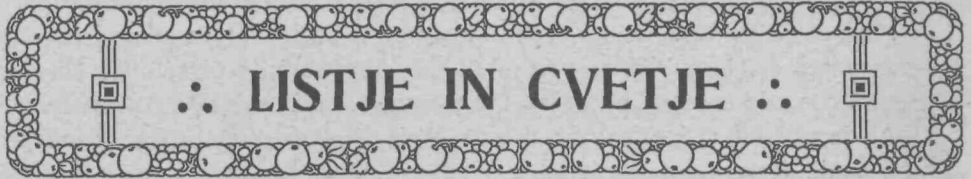
Babica in mamica sta pa po večerji tudi prišli k peči. In pripovedovala nam je babica o svetih nebesih: kako so na to noč še vse lepša in veličastnejša kakor sicer. Ne vem, kaj je že vse pravila babica, ker sem kmalu zaspal.

Drugi dan, Sveti dan, je povedal atej meni in Slavki, Pepčku in Minki, kako lepo je bilo v cerkvi; koliko lučic je v nji gorelo; in kako lepo so pele na Sveti večer orglje in pevke.

Mi pa, zaspanci, smo sklenili iti prihodnje leto tudi k polnočnici, ker je tako lepo v cerkvi na ta večer.

Na Sveti dan sem bil pa zelo priden. Zato sem dobil na prihodnji dan, na Štefanovo, od treh svojih tet po eno „golobico“, in tudi Pepček, Minka in Slavka so jih dobili. Samo Francek ni dobil nič.

Babica mi je rekla, da je Francek že prevelik za „golobice“.

.: LISTJE IN CVETJE .:

Modrost v pregovorih domačih in tujih.

Cigan.

Cigan kliče cigana na pričo. *(Enaki ljudje složno delujejo. Ali: Kdor je zvít, si zna potiskati primerna sredstva.)*

Vsak cigan hvali svojo deco. *(Na sebi in na svojih človek le prerad prezre napake in vidi le lepšo stran. Ali: Slabemu človeku ugajajo slabi ljudje.)*

Če dovoliš, da ti cigan vošči dober dan, te je že ogoljufal. *(Pri zvítih ljudeh je treba velike previdnosti.)*

Kdor hoče cigana ujeti, mora cigana pred luknjo deti.

Kamor cigan ne pride, tam nič ne ukrade. Cigan ne pusti drugega v miru kot žareče železo pa mlinske kamene.

Reki: Dober bi bil za cigana, ki znaš tako prerokovati.

Cigana umivati. *(Prazno delo!)*

Cunja.

Z umazano cunjo ni mogoče lepo omiti. Bolje v cunjah v nebesa kot v škrlatu v pekel.

Cunja pravi cunji raztrganka.

Iz vsake cunje se ne dá narediti popir.

Cunja se rada zažge. *(Ubožca rada zadene nesreča.)*

Cunje so poceni.

Kdor ne zna nabirati cunj, naj nikar ne bo cunjar. *(Izberi si stan po zmožnosti.)*

Rek: Med cunje vreči koga ali kaj. *(Popolnoma zavreči.)*

Rešitev naloge v št. 1.

Srečno novo leto!

Prav so rešili: Stanonik Aleš, učenec III. razr. v Ljubljani; Hus Dušan, učenec III. razr. v Vipavi; Štelcar Jos., sluga kn.-šk. pisarne

v Mariboru; Fon Emilija in Olga, učenki pri čč. šolskih sestrach; Fon Ivo, prvošolec v Celju; Kolar Rezika v Postojni; Polenšek Marijan, učenec III. razr. v Radečah pri Zid. mostu; Fatur Stanko, učenec II. razr. na Rakeku; Pustišek Mihael, davk. sluga v Kozjem; Jeglič Fran, drugošolec v Ljubljani; Mayer Franc, Marica in Dušan v Celju; Marolt Marijan in Danica na Vrhniki; Kosak Pavel, Škoporc R. in Vinko, Schweiger Fr., Repnik Fr., Jeras Janez, Pogačnik Mat, Birk Fr., Zupanc Simon, učenci v Kamniku; Muri Magdi, Anzej in Ivan na Jezerskem; Berčon Meri, učenka Lichtenturnišnega zavoda v Ljubljani; Susman Franc, posestnik, Prevale pri Preserju; Gruden Franc, Dol Retje; Vogrinc Mici, Perko Minka. Budna Ferica, Lakner Ema, Kiepach Klodi. Oblak Iva in Pepca, Hrovat Franica, Picelj Marica, Kisseb Rezi, Malovič Danika in Srebotnjak Malka, učenke I. razr. meščanske šole v Rudolfovem; Kumar Rudolf, dijak v Ljubljani; Lamm Franc, učenec v Središču; Jurman Marija, učenka VII. razr. c. kr. ljudske šole v Idriji; Gerdina Tončka, učenka VIII. razreda, Jošt Darinka, učenka V. razr. in Jošt Marica, učenka III. razr. Klovár Zofija, učenka III. razr., Pegan Vladko in Geisinger Mirko, učenca IV. razr. na c. kr. vадnici, Jošt Radovan, dijak v Ljubljani; Brejc Nada v Celovcu; Lorber Olga, Ferjan Ivana, Omladič Štefka, Meze Franciška, Dolinšek Pavlina, Zupan Mar., Lešnjak Mar., Novak Pavla, Ambrožič Ivana, Bole Ivana, Kosi Karolina, Korbar Jozefa, Hrovatin Mar., Milač Katar., Medem Mar., Grohar Mar., Kos Bogomila, Pust Kristina, Celin Angela, učenke v Lichtenturnišnem zavodu v Ljubljani; Štrukelj Joško, učenec IV. razreda na c. kr. vадnici v Ljubljani; Makar Ljubica, učenka v Škofji Loki; Rožnik Viktor in Kušar Viktor, učenca V. razr., Sever Jožef, Petkovšek in Marinčič, učenci VI. razr., Rajgelj Stanko, učenec IV. razr., Kanc Franja, učenka VI. razreda in Oblak Marija, učenka IV. razr. na Viču pri Ljubljani; Brejc Nada v Celovcu; Ogrin Otmar, dijak v Ljubljani.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsakega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h – Uredništvo in upravnništvo Sv. Petra cesta št. 78 v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.